

Torah from Around the World

Wat je ook maar overkomt – accepteer het; ten tijde van vernedering – wees geduldig.

Ben Sirach 2:4

Sjabbat 23 mei 2020 / 29 Ijar, Bemidbar, Bemidbar/Numeri 1:1 - 4:20

Tanach blz. 261 - 270

Haftara: I Sjemoeël 20:18 - 42

Tanach blz. 583 - 585

vertaler: Sera Spanier

Commentaar: Rabbijn dr. Lisa Grushcow is rabbijn van Temple Emanu-El-Beth Sjolom in Montreal, Canada. Zij schreef *Writing the Wayward Wife: Rabbinic Interpretations of Sotah*, redigeerde *The Sacred Encounter: Jewish Perspectives on Sexuality*, en werkte mee aan *The Torah: A Women's Commentary*.

Oorspronkelijke Engelse tekst: <https://reformjudaism.org/learning/torah-study/bmidbar/containing-lives-open-wilderness>

Vorm geven aan het leven in de openheid van de wildernis

Het boek Numeri – in het Hebreeuws Bemidbar, 'In de wildernis' - lijkt te beginnen met een grote belofte. Het toneel is de wildernis van Sinai. Dat roept zowel breed universalisme als diepe

spiritualiteit op. Zoals we lezen in de Midrasj (*Bemidbar Rabba* 1:7): zoals de wildernis niemands bezit is, zo ook de Tora; enkel degenen die zich openstellen als een wildernis krijgen toegang tot de wijsheid ervan.

De openheid van dit boek over de wildernis herinnert mij aan de prachtige slotwoorden van de roman *Leo de Afrikaan*: „Waar je je ook bevindt, er zijn altijd mensen die je vragen willen stellen over je huidskleur of over je gebeden. Wees voorzichtig met aan hun instincten tegemoet te komen, mijn zoon, wacht je ervoor te buigen voor de menigte! Moslim, Jood of Christen, ze moeten je nemen zoals je bent, of ze raken je kwijt. Als de gedachten van de mensen je bekrompen lijken, houd je dan voor dat het land van God groot is; groot zijn Zijn handen en groot is Zijn hart. Aarzel niet om ver weg te gaan, verder dan alle zeeën, alle grenzen, alle landen, alle godsdiensten. (Amin Maalouf, *Leo the African*, uitg. Abacus, 1994, p.360)

Dan, even snel als de Tora deze openheid oproept, begrenst zij die weer. Pasoek/vers 1:1 van Bemidbar (en van de sidra, die ook Bemidbar genoemd wordt) geeft ons het beeld van de wildernis van Sinai, pasoek 1:2 bevat het gebod van God aan Mosjé om een volkstelling te houden, en daarbij de mensen te tellen en te organiseren. Het is alsof de wildernis van Bemidbar een overeenkomst heeft met de voorwereldlijke chaos van Beresjiet, en dat het daarom nodig is om grenzen te stellen. Er is een militaire organisatie en er is een organisatie van priesters en al gauw zien we de risico's van georganiseerde godsdienst. De telling is exclusief: vrouwen, jongeren, degenen die niet in staat zijn om wapens te dragen, zij worden allemaal niet geteld. We kunnen dit als ouderwets zien, maar de ervaring leert dat er nog altijd veel mensen worden buitengesloten. Ik denk aan de vele ervaringen die ik heb als vrouwelijke rabbijn als ik b.v. een sjiwwe-dienst moet leiden en gevraagd wordt of vrouwen meetellen voor het minjan; of aan die van Joden met een andere huidskleur, of uitgekomen Joden, die geacht worden niet joods te zijn; of die van lesbische, homoseksuele, biseksuele, en transgender Joden, die vanwege hun leven en liefdes worden beledigd of genegeerd; of de buitensluiting van de hele ouden en de hele jongen wier stemmen veel te vaak niet gehoord worden, of degenen die zich buitengesloten voelen vanwege geld en dan vooral het gebrek eraan, en mensen met een handicap, die geacht worden niets te kunnen.

Wat misschien een nog grotere uitdaging is: de telling is niet alleen exclusief, maar bovendien hiërarchisch. Priesters en Levieten hebben verschillende posities ten opzichte van anderen. Stammen krijgen hun plaats in het kampement op basis van hun status of die van hun voorouders. Het is een structuur die zoals de commentator Luzzatto (Italië, 18^e eeuw) schrijft zo is opgezet „dat iedereen zijn plaats zou weten.”

We kunnen begrijpen waarom deze structuur nodig was voor zo'n troep gevluchte slaven van verschillende pluimages, die hun weg door de wildernis moesten zien te vinden. Er speelt hier echter ook een tragische ironie: geen van de mensen in deze volkstelling, afgezien van Jehosjoea en Kaleev, zullen het Beloofde Land bereiken. Tegen de tijd dat de volgende volkstelling plaatsvindt in Bemidbar 26, zullen zij allen overleden zijn.

Dus wat is de bedoeling van deze eerste sidra van Bemidbar? Wat kunnen wij daar in deze tijd van leren? Er bestaat geen twijfel over dat de volkstelling samen met de inrichting van de verblijfplaats van de Jisraëlieten, ons de valkuilen van een georganiseerde religie laat zien. Ik wil graag duidelijk maken dat het ook zijn kracht laat zien.

Georganiseerde religie heeft tenslotte organiserende principes. Het is de moeite waard om te bestuderen welke dat zijn. In deze eerste sidra van Bemidbar kunnen we er drie vinden:

- 1) *Mensen tellen mee.* We kunnen het oneens zijn met wie er wel en wie er niet geteld wordt, maar het is een feit dat we namenlijsten hebben, ondanks (of misschien juist vanwege) het feit dat deze generatie in de wildernis zal sterven. Hun individualiteit staat genoteerd en wordt geëerd. Zelfs Nadav en Avihoe, de zonen van Aron die stierven omdat ze een vreemd vuuroffer voor God brachten, worden in deze lijst genoemd. Een midrasj zegt: „(...) kijk hoe zwaar de dood van Aharons zonen de Eeuwige Hij zij gezegend trof (...) Het verdriet van God was tweemaal zo groot als dat van hun vader” (Bemidbar Rabba 2:24). Een georganiseerde godsdienst staat erop dat we onze geliefden met ons meedragen na hun dood, en staat ons bij in dit heilige werk. Net zoals de Jisraëlieten de kist met de overblijfselen van Joseef door de woestijn droegen, net zo draagt het verhaal van hun reis in de Tora hen. Niemand van ons is onbelangrijk, iedereen telt mee, bij leven én in de dood.
- 2) *God staat in het middelpunt.* Dit kunnen we moeilijk vinden, maar het staat overal in de tekst. Abarbanel (Portugees, 14e eeuw) herinnert ons eraan dat het kampement was georganiseerd rondom het Tabernakel, het Misjkan: „Het Tabernakel moest als het hart binnen het lichaam zijn en de stammen moesten de ledematen zijn.” Met andere woorden: dat centrum is het meest dierbare en heeft onze bescherming en respect nodig. „Een paleis met een bewaker en een paleis zonder bewaker kunnen niet met elkaar worden vergeleken.” (Sifré Zoeta, Bemidbar 18:4) Jodendom wordt vaak gedefinieerd als een religie zonder geloofsbelijdenis: als je joods bent hoef je niet in God te geloven. Maar: als een georganiseerde religie niet rondom God is georganiseerd, zitten we er waarschijnlijk helemaal naast.

3) *Nederigheid is essentieel*. Dit vloeit voort uit de twee bovengenoemde punten. Als mensen tellen en verschillende mensen hebben verschillende rollen, hebben we elkaar allemaal nodig. En als God in het middelpunt staat, gaat het niet alleen maar over ons: „Er is geen plaats voor grootsheid in de tegenwoordigheid van God” (*Bemidbar Rabba* 4:20). De Midrasj vertelt verder, dat zelfs de priesters hun beste kleren droegen om God te dienen, ook al wisten ze dat die vuil zouden worden. Deel van een gemeenschap zijn betekent dat je er niet altijd voordeel van hebt. Je neemt er aan deel, ook als je er geen zin in hebt. In ruil daarvoor ben je deel van een groter verhaal dan dat van jezelf. Het gaat ook niet enkel over de reis. Er is een bestemming en het kan zijn dat jij die niet bereikt, maar jouw volk wel.

De eerste sidra van het boek Bemidbar roept ons op om deel te zijn van iets dat groter is dan wijzelf. Het laat ons kennismaken met de spanningen die de rode draad zijn van dit deel van de Tora: die tussen individu en gemeenschap, God en mensheid, reis en bestemming. Bovenal vraagt het van ons om op te staan en geteld te worden.